

Vlaanderen
is omgeving

Dealen met water!

Belevingstocht

Geniet van natuur en omgeving en ontdek nieuwe, onbekende waterplekjes in je gemeente of stad.

DEPARTEMENT
OMGEVING

in samenwerking met

vlaanderen.be/duurzaameducatiepunt

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever
Peter Cabus
Departement Omgeving
Duurzaam Educatiepunt
Koning Albert II-laan 20 bus 8, 1000 Brussel
educatie.omgeving@vlaanderen.be
<http://www.vlaanderen.be/duurzaameducatiepunt>

Depotnummer
D/2023/3241/095

**DEPARTEMENT
OMGEVING**

IN SAMENWERKING MET

www.joinforwater.ngo

Droogte en wateroverlast zijn wereldwijde problemen die steeds meer voelbaar worden.

Maar er zijn dagelijks ook inspirerende verhalen over hoe we deze uitdagingen aanpakken. Laten we praten over manieren om onze planeet groener en blauwer te maken en dit ook effectief doen.

Samen kunnen we zaadjes van hoop zaaien en ze heel veel water geven!

- 10 stopplaatsen
- 10 opdrachten en vragen
- 10 educatieve borden

Voor volwassenen, in groep of alleen.
Neem gsm en potlood mee.

Weet jij waarom elke druppel water telt?
Wat hebben klimaatverandering en hoe we met onze omgeving omgaan hiermee te maken?

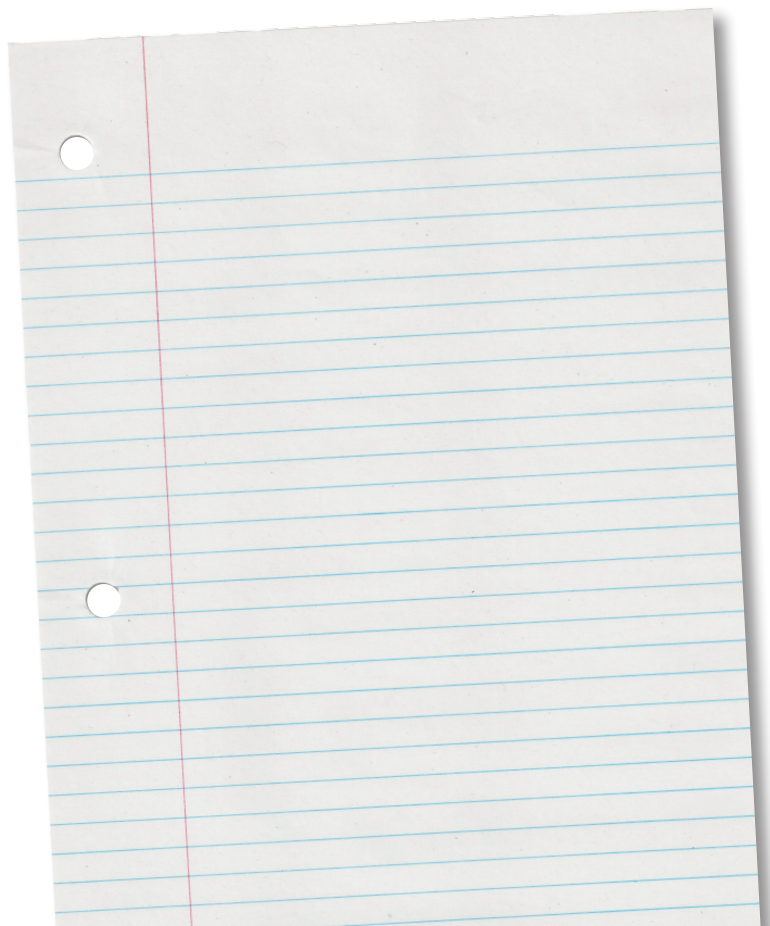

Deze belevingstocht informeert en doet nadenken over hoe je droogte en wateroverlast slimmer af kan zijn.

Niet alleen in je eigen tuin, maar ook in je buurt en uiteindelijk in heel Vlaanderen.

Notities of schetsen

Heb je iets leuks of interessants gelezen,
gezien of gehoord tijdens de tocht?
Je kan het hier kwijt!

Water! Van levensbelang?

1

Bingooooo!

Met de vraagjes op de bingokaart leer je meer over elkaar en over jullie relatie met water. Stel een vraag aan een ander. Wie het snelst alle vraagjes van een rij beantwoordt, mag BINGO roepen.

Alleen op stap?
Probeer minstens 8 vragen te beantwoorden.

Wedstrijdvraag:

luister naar de podcast en som minstens 3 verkeerde antwoorden op van het raadspelletje!

Ken je iemand die last heeft gehad van water in huis of tuin? Wie? Waar? Wat is er gebeurd?

.....
.....

Hou je van regen? Heb je thuis een regenton? Waarvoor kan je regenwater gebruiken?

.....
.....

Veranderde jij iets aan je tuin rekening houdende met wateroverlast en droogte?

.....
.....

Hoorde je al van tegelwippen? Wat stel jij je voor bij dat woord? Ben jij een kampioen in tegelwippen? Waarom wel/niet?

.....
.....

Ken je een liedje dat over water gaat? Zing het eens.

.....
.....

Indien je onbeperkt kon ontharden, waarvan droom je dan?

.....
.....

Noem 1 plant die in het water groeit. Hoe ziet die eruit?

.....
.....

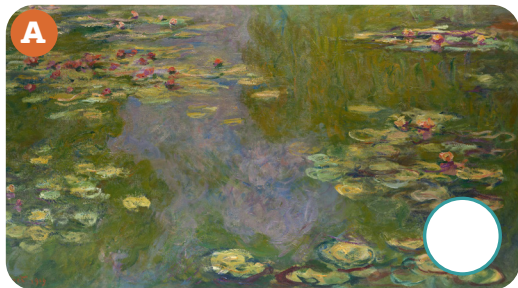
Met welk water geef je de planten thuis water? Binnen/buiten?

.....
.....

Noem één of meerdere dieren die in en rond het water leven. Weet je er iets over?

.....
.....

Geschiedenis van het vloeibare goud

2

Water, door het oog van de kunstenaar?

Kunstenaars hebben doorheen de tijd regelmatig water gebruikt als decor en inspiratiebron. Anderen gebruiken hun kunst om de waterproblematiek in de aandacht te brengen.

Zet de 6 waterkunst- of bouwwerken in chronologische volgorde (1 is oudst).

Iedereen akkoord?

Spreek dan even voor de juiste oplossing achteraan dit boekje.

Wedstrijdvraag:
hoeveel hectare regenwoud verdwijnt er per jaar?

Verborgen waterwereld

3

Wie zoekt die vindt

In de tekening zitten 5 “water”zaken verstopt. Wie vindt ze alle 5 het eerst?

Alleen op stap? Hou vol tot je ze alle 5 gevonden hebt.

Wedstrijdvraag:

luister naar de podcast. Hoeveel km rioolbuizen liggen er in Vlaanderen verborgen onder de grond?

Gezocht, maar
niet gevonden?

Spiek dan achteraan het boekje
voor de vijf 'water'zaken.

4

Last van waterstress?

En een vleugje poëzie om tot rust te komen

Maak samen of alleen een gedicht. Laat je inspireren door Herman De Coninck. Goochel maar met woorden!
Gebruik in je gedicht minstens 3 woorden die naar iets met water verwijzen.

Zoals de zee zichzelf weerlegt

Zoals de zee zichzelf weerlegt, nee, juist legt,
golf over golf, cliché over cliché,
als kaarten bij een patiencespel,
en zich weer opraapt en zich opnieuw legt;
zoals horizon slechts horizontaal
dult, zo ver als je kunt kijken,
en zee tien keer per minuut verticaal wil,
zo luid als je kunt horen;
zoals water zwemt om zichzelf te kloppen
in de sprint, een arm zegevierend omhoog-
steekt, waarna een andere arm en nog een arm;
zoals alle water ter wereld zich haast
om aan te komen binnen de tijdslimiet
van de eeuwigheid: zo nu.

Jouw gedicht

Wedstrijdvraag:

België kampt met een “hoge waterschaarste”.
Hoeveel landen hebben nog meer water-
schaarste dan België?

Het Belgisch weer en zijn kuren

5

Laat je inspireren

Heel wat lokale besturen, overheden, burgers... dragen zorg voor water en doen al acties om water een plaats te geven.

Op deze en volgende pagina's vind je tal van inspirerende projecten. Dit kunnen acties zijn om minder te verharden en daarnaast ook meer plaats te maken voor water en groen in het straatbeeld.

- Welke projecten maken je enthousiast? Zet een vinkje (✓)
- Welke projecten zie je helemaal niet zitten? Zet een kruis (✗)

Wedstrijdvraag:

hoeveel procent meer neerslag verwachten we in België tijdens de winters tegen 2100?

Wat kan jij doen?

Onderneem zelf actie.
Neem zeker een kijkje op
www.vk-tegelwippen.be

Inspirerende projecten van overheden

Waterdoorlatende parking
Oostakkerdorp, Oostakker

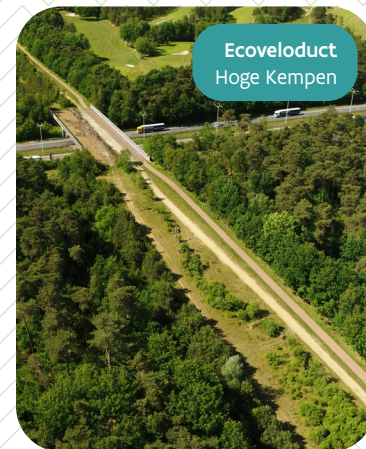

Verharding omgezet in groene speelzone
Basisschool Sint-Paulus, Kortrijk

VOOR

NA

Ecoveloduct
Hoge Kempen

Tuinstraat
Lange Ridderstraat,
Antwerpen

Wilgentunnel,
groene speelplaats
Sint-Pietersinstituut,
Turnhout

Inspirerende projecten van burgers

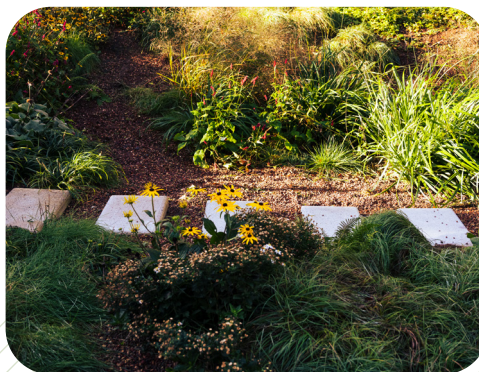

©Designskills

Wadi
Sint-Pietersinstituut, Turnhout

Regenwater opvangen

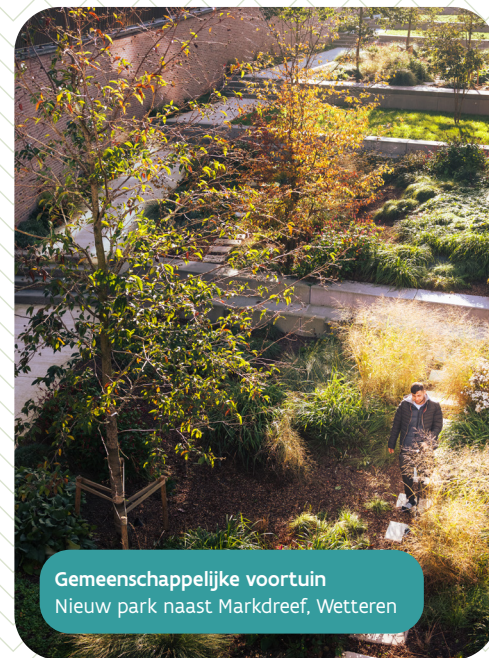
Stapstenen zorgen voor minder verharding
Nieuw park naast Markdreef, Wetteren

Bomen planten in je tuin

Geveltuin
Markdreef, Wetteren

Gemeenschappelijke voortuin
Nieuw park naast Markdreef, Wetteren

Smakelijk water

Dorstlesser

Heb je iets te drinken mee?
Is het water, frisdrank, warme drank, alcohol...?

Koos je bewust voor dit drankje?
Waarom?

Drink jij (graag) kraantjeswater?
Pimp je je water?

Ken je de laatste nieuwe uitvinding al:
een drinkfles met geurcapsule zodat je
water drinkt, maar toch een smaakje
proeft. Ben jij pro of contra?

Wedstrijdvraag:

luister naar de podcast. Welk woord wordt niet gebruikt in deze podcast? Walsen, bouquet, mineralen, spuugbakje, drugs?

7 Leven op te grote (water)voet

Hoe nat is jouw outfit?

Wat heb jij aan? En hoe blijf je “droog”? Op de afbeeldingen hieronder vind je veel voorkomende kledingstukken en het aantal liter water dat nodig is om ze te maken - van grondstof tot productie. Hoeveel water had het kledingstuk dat jij draagt nodig? Bekijk het etiket en vergelijk eens met elkaar.

WATERVOETAFDruk VAN ENKELE VEEL VOORKOMENDE KLEDINGSTUKKEN

Jeans dames 100% biokatoen = 5988 l

Jurk 70% viscose / 30% polyester = 1234 l

Blouse 55% hennep / 45% biokatoen = 1197 l

Damesbroek 97% tencel / 3% lycra = 1084 l

Jeans heren 100% katoen = 8000 l

T-shirt 100% hennep = 544 liter

Fleecetrui = 18 l

Hemd heren 100% linnen

= 756 l

Wist je dat...

voor natuurlijke vezels er meer land, water, energie... nodig is? En toch zijn natuurlijke vezels milieuvriendelijker! Want bij het wassen van synthetische kleding komen piepkleine stukjes plastic vrij die water, bodem, planten en dieren vervuilen.

Nieuwsgierig naar meer?

Neem dan zeker een kijkje op 'superette Walter' van Join for water:

Wat kan jij doen?

- Kies voor natuurlijke stoffen zoals wol, linnen en hennep.
- Ga voor kledij gemaakt van gerecycleerd katoen.
- Vervang je klassieke fleecede door de biologisch afbreekbare fleecestof Tencel.
- Vermijd onnodige wasbeurten.
- Draag eens kledij uit een tweedehandszaak.
- Kies voor kledij met een duurzaamheidslabel.

Wedstrijdvraag:

hoeveel water is er nodig voor het ganse productieproces van een kopje koffie?

8 Verzuipen of verdrogen

Boommeditatie

Krijg jij ook stress van te veel en te weinig water? Kom tot rust met deze boommeditatie.

Zoek een mooi en rustig plekje in de omgeving.

Wie wil de tekst voorlezen terwijl de anderen de tekst beluisteren en zich inleven?

Alleen op stap?
Lees de tekst in stilte en voel
wat er gebeurt met jou.

Wedstrijdvraag:

luister naar de podcast. Waarom hebben vlinders in sommige zomers een echt dipje?

Sluit je ogen, maak het stil, concentreer je op je ademhaling. Je benen en je romp worden de stam van de boom. Ze voelen stevig en hard. Je hoofd is de top. Die waait langzaam van links naar rechts. Je armen zijn sterke takken en je vingers zijn de zijtakken. Ze willen zo ver mogelijk uit elkaar staan. Want elk takje wil zoveel mogelijk zonlicht opvangen. Aan je vingers groeien bladeren. Adem diep in, langs je neus. Adem uit langs je mond. Je tenen worden wortels. Ze groeien diep in de grond en geven steun aan de boom. De wortels voelen water, heerlijk fris... Zalig!

Helaas, het water verdwijnt. De zon brandt op je stam, je takken en je zijtakken. Je krijgt het warm, je hebt dorst en je zweet. Je verliest veel water. Strek je tenen, want je wortels zoeken water. Je blaadjes drogen langzaam uit. Ze voelen hard en ruw aan. Ademhalen wordt moeilijk. Dorst, je hebt dorst. Je kan het bijna niet meer uithouden. Met veel tegenzin laat je al je blaadjes vallen. Het begint te waaien. Steeds harder en harder. Kraaaaaak, een van je uitgedroogde takken breekt af. En nog steeds heb je dorst, heel veel dorst.

Hoera, eindelijk... het begint te regenen! Water, joepie, heerlijk! Maar je wortels voelen geen nat?? Je kijkt naar beneden. Wat? Al het water stroomt weg! Natuurlijk, de grond rond je stam is veel te hard en het water loopt weg langs de stenen in de buurt.

Oef... na een tijdje proef je terug de smaak van het malse regenwater, je drinkt, je slurpt ... je herleeft! Adem nog eens in, en terug uit. Je wordt weer jezelf. Open je ogen. Hoe was het om even boom te zijn?

Ook de mens is de dupe

9

Raad eens

Je kent waarschijnlijk veel spreekwoorden over water, maar kan je ze ook uitbeelden of raden?

Vorm 2 groepjes. De ene groep zal de spreekwoorden uitbeelden, de andere groep zal ze raden.

De groep die zal uitbeelden, ziet een lijstje met spreekwoorden achteraan in dit boekje.

Alleen op stap?

Lees de spreekwoorden. Ken je ze?
Welke is jouw favoriet?
Waarom?

Wedstrijdvraag:

geef een oorzaak van het verdwijnen van de mangrovebossen in Benin ?

10 Een waterrijke toekomst

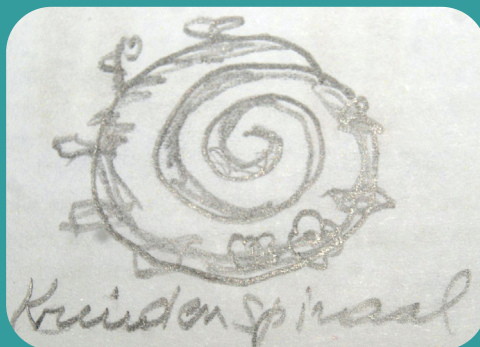
Ben jij een creatieve kampioen tegelwipper?

Het kampioenschap tegelwippen heeft als doel zoveel mogelijk tegels in een tuin of geveltuin te vervuilen voor groen. Beeld je nu eens in dat er op deze plek een tegel of een aantal tegels (met een oppervlakte van 1 m²) worden uitgewipt.

Welke natuuroase zou je hier dan creëren? Geef je dat plekje ook iets extra kunstzinnigs, educatiefs of sociaals? Alles kan. Fantaseer erop los, maar het hoofddoel blijft natuurlijk wel dat deze vrijgekomen vierkante meter waterdoorlatend blijft.

Wedstrijdvraag:

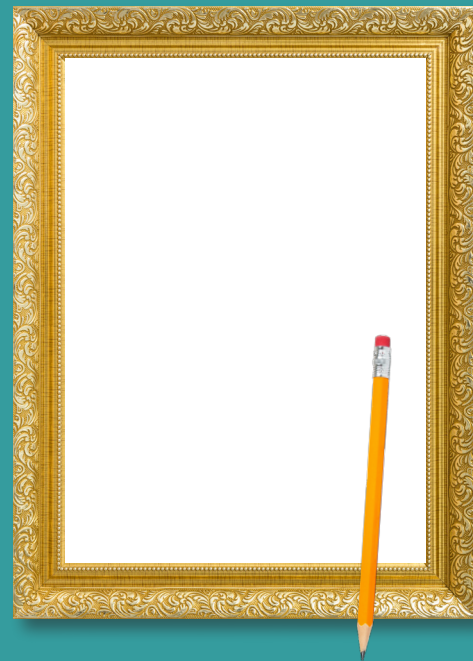
geef een suggestie voor een positieve actie die de problematiek rond wateroverlast en droogte ten goede komt. Formuleer de actie concreet en duid een concrete locatie aan.

Wat kan jij doen?

Maak in onderstaande kader een schets van jouw idee of laat je creativiteit helemaal los door ter plekke op de grond een mooi kunstwerkje te maken met natuurlijke materialen.

Antwoorden op de wedstrijd vragen

Deed je mee aan de belevingstocht en heb je de antwoorden gevonden op de panelen of via de podcasts?

Noteer hieronder de oplossingen van de wedstrijd vragen.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
.....
10.
.....
.....

Geschiedenis van het verborgen water

Chronologische volgorde van de kunstwerken (zie opdracht bij paneel 2)

1B Oude Egyptische kunst - gebruik van papyrus begon ong. 5000 jaar geleden in Egypte.

2E Aquaduct Romeinen - bouwjaar tussen 100 v. Chr. en 100 n. Chr. - aquaducten zijn bruggen die werden gebruikt voor het transporteren van water.

3F Sandro Botticelli 'De geboorte van Venus' - rond 1483 - het beeldt de godin Venus uit die oprijst uit de zee als een volgroeide vrouw.

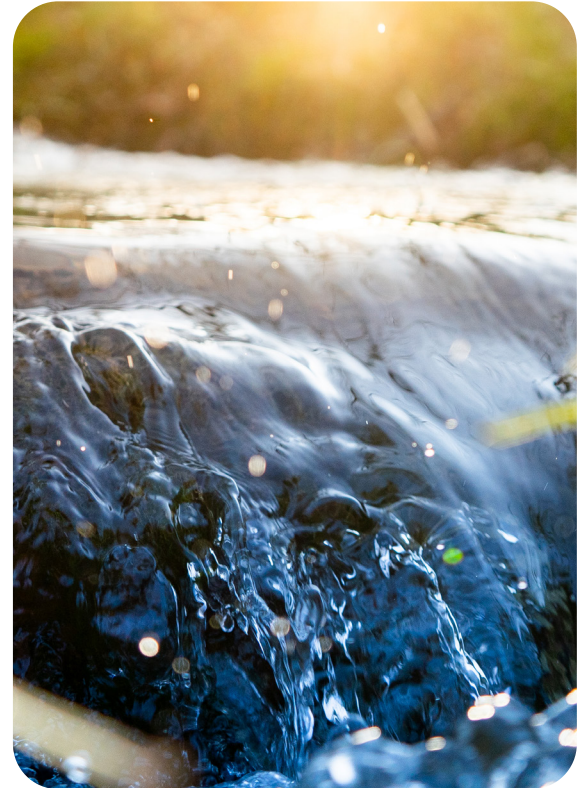
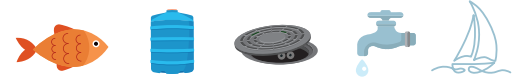
4A Monet 'Waterlilies' - rond 1900 - Monet was een Franse impressionistische kunstschilder - typerend zijn de zuivere kleuren, licht en de veeg van de borstel.

5C STUDIOKCA 'Skyscraper', The Bruges Whale - ontworpen voor Triënnale Brugge 2018 door het New Yorkse architectenbureau STUDIOKCA - de installatie is 11 meter hoog en is gemaakt uit 5 ton plastic afval dat uit de Grote en Atlantische Oceaan is verzameld.

6D Rosa Barba 'Pillage of the Sea' - Raversyde - 2021 - met een toren zandzakken maakt de kunstenaar een soort denkbeeldige dam in zee tegen de toekomstige stijging van de zeespiegel. Elke steen staat symbool voor een stad die is overgeleverd aan klimaatverandering en de grootte komt overeen met de hoeveelheid mensen die er wonen. De positie van iedere stad in de toren weerspiegelt de feitelijke hoogteligging van de plek en toont de verhouding tot het zeeniveau dat steeds stijgt.

Verborgen waterwereld

Opdracht paneel 3: Wie zoekt die vindt

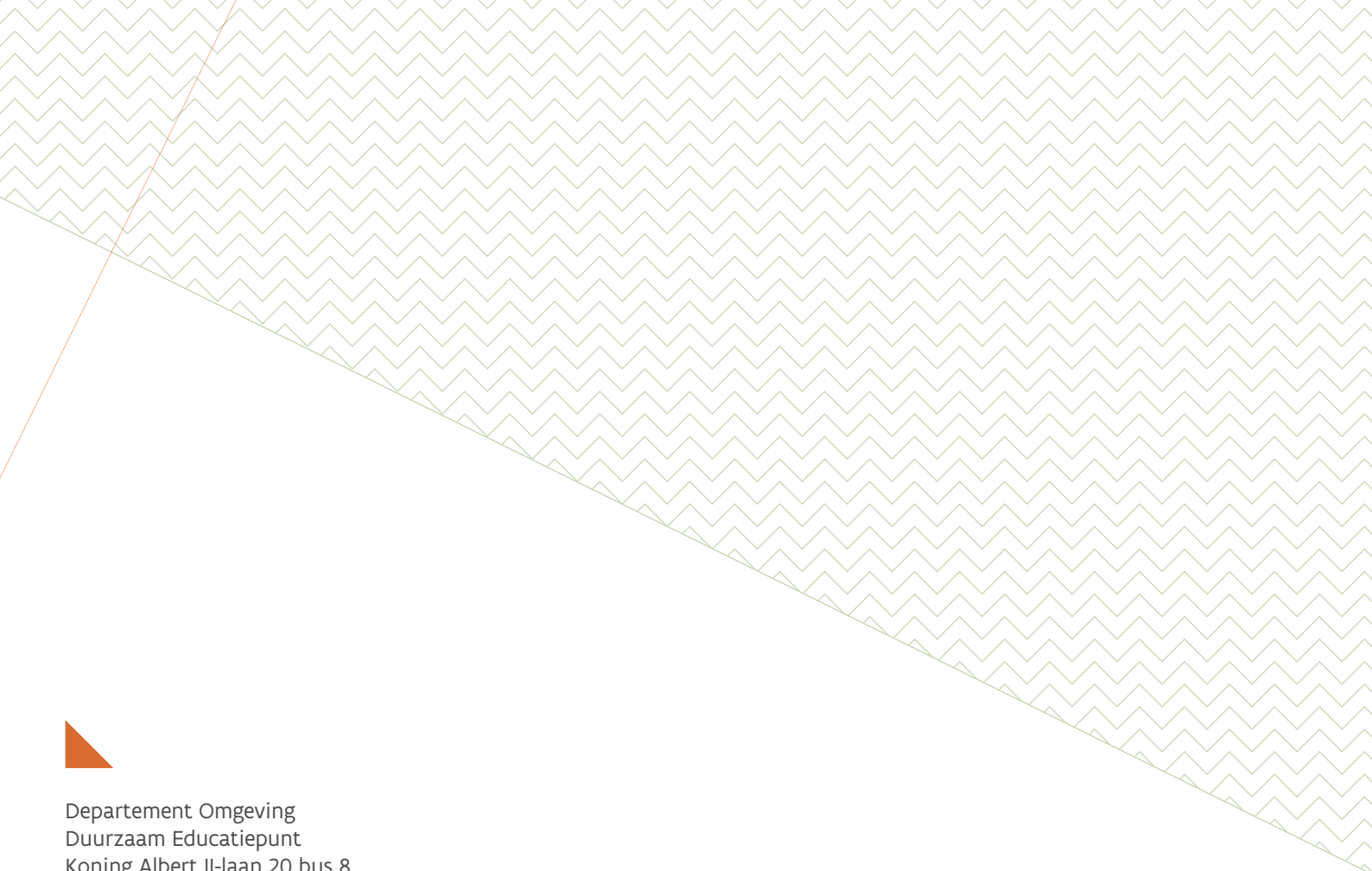

Spreekwoorden om uit te beelden

(zie opdracht paneel 9)

- Een druppel op een hete plaat (= een zeer kleine bijdrage aan iets groters)
- Water en vuur zijn (= elkaar niet kunnen verdragen)
- Iemand een steek onder water geven (= een bedekte toespelling die voor iemand onaangenaam is)
- Water naar de zee dragen (= een zinloos karwei opknappen)
- Een storm in een glas water (= veel ophef over niks)
- Het water komt aan/tot de lippen (= in groot gevaar, in hoge nood)
- Geen water is hem te diep (= nergens bang voor zijn, alles durven)
- Water stroomt altijd naar de zee (= mensen die veel hebben krijgen er ook altijd steeds meer bij)
- Een zee van ruimte (= heel erg veel ruimte)
- Hoog en droog (= veilig en wel)
- Het is kurkdroog (= erg droog, meestal genoemd als het gaat om het weer)
- Een droge maart is goud waard (= weerspreuk)

Departement Omgeving
Duurzaam Educatiepunt
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel